

Rekabet Kurumu Başkanlığından,
REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2009-4-238 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 09-59/1449-381
Karar Tarihi : 16.12.2009

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI (Başkan V.)
Üyeler : Mehmet Akif ERSİN, Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı
KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat
ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER : Mustafa Okan ALPAY, Zeynep ŞENGÖREN

C. ŞİKÂYET EDEN : - Ertan ÇETİN
Adres tespit edilememiştir.

20 - ...
- Gökhan HOROZ
Çukurbağ Mh. Bahariye Cd. Doruk Sk. Tutku Apt. A-1
Blk. K:3 D:6 İzmit/Kocaeli
- Adem Attila KAYA
Ferhatpaşa Mh. 45. Sk. No:65 D:7 Ataşehir/İstanbul

D. ŞİKÂYET EDİLEN: - Efe Tur Taşımacılık Petrol Otomotiv Yedek Parça Turizm
Sanayi Ltd. Şti.
D-130 Karayolu (Bursa asfaltı üstü) Değirmendere/
Kocaeli

30 - Gürkan Turizm Nakliyat İnşaat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Fethiye Cd. Öztalay İşhanı K:1 No:186 İzmit/Kocaeli
- İzmit Seyahat Taşımacılık İnşaat ve Turizm Hizmetleri
Ltd. Şti.
Ömerağa Mh. Şehabettin Bilgisu Cd. No:71 K:3
İzmit/Kocaeli

E. DOSYA KONUSU : İzmit-İstanbul arası yolcu taşımacılığı yapan otobüs firmalarının fiyat ve indirim miktarlarını aralarında anlaşarak belirledikleri ve sefer saatlerini paylaştıkları iddiası.

40 **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Kuruma çeşitli tarihlerde intikal eden şikâyet dilekçelerinde özetle; Efe Tur Taşımacılık Petrol Otomotiv Yedek Parça Turizm Sanayi Ltd. Şti. (Efe Tur) ile İzmit Seyahat Taşımacılık İnşaat ve Turizm Hizmetleri Ltd. Şti. (İzmit Seyahat)'nin bir kartel oluşumunun içinde yer aldıkları, Efe Tur'un var olduğu iddia edilen kartele öncülük ederek fiyat seviyelerinde ve bilet kampanyalarında değişiklik yaptığı belirtilmiş ve söz konusu teşebbüslerin İstanbul-İzmit arasında düzenli taşımacılık yapan üçüncü firma olan Gürkan Turizm Nakliyat İnşaat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. (Gürkan Turizm) ile de anlaşma hazırlığında olduğu iddia edilmiştir.

50 **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 9.9.2009 ve 11.9.2009 tarihlerinde, 6530 ve 6619 sayılarla giren şikâyet başvuruları üzerine hazırlanan 12.10.2009 tarih ve 2009-4-210/İİ-09-MOA sayılı İlk İnceleme Raporu ile aynı tarih ve 2009-4-238/İİ-09-MOA sayılı İlk İnceleme Raporu, Kurul'un 21.10.2009 tarih ve 09-48 sayılı toplantısında görüşülerek; 4054 sayılı Kanun'un 40. maddesinin birinci fıkrası uyarınca önaraştırma yapılmasına ve bu iki dosyanın birleştirilmesine 09-48/1216-M ve 09-48/1217-M sayılar ile karar verilmiştir. Kurum kayıtlarına 2.10.2009 ve 15.10.2009 tarihlerinde 7088 ve 7434 sayılarla intikal eden şikâyet dilekçeleri üzerine hazırlanan 30.10.2009 tarih ve 2009-4-228/İİ-09-MOA sayılı İlk İnceleme Raporu'nun görüşüldüğü 4.11.2009 tarih ve 09-52 sayılı toplantıda, önaraştırma yapılmasına ve bunun önceki önaraştırma ile birleştirilmesine 09-52/1265-M sayı ile karar verilmiştir

60 İlgili karar uyarınca düzenlenen 9.12.2009 tarih ve 2009-4-228/ÖA-09-MOA sayılı Önaraştırma Raporu 11.12.2009 tarih ve REK.0.08.00.00-110/433 sayılı Başkanlık önergesi ile 09-59 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da; başvuru konusu şikâyet ile ilgili olarak 4054 sayılı Kanun çerçevesinde soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı ve şikâyetin reddedilmesi gerektiği görüşüne yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

70 **I.1. Hakkında Önaraştırma Yapılan Taraflar**

I.1.1 Efe Tur Taşımacılık Petrol Otomotiv Yedek Parça Turizm Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

1991 yılında kurulmuş olan Efe Tur, 2003 yılında Mikdat DABAK ve Halit BIÇAK tarafından devralınmıştır. Şirketin 1000'i aşan çalışanı, 130 bilet satış noktası, 120 araçlık filosu ve şehir içi servis hizmeti bulunmaktadır. Şirket günlük ortalama 10.000 yolcu taşımaktadır. İzmit/Kocaeli merkezli şirketin, İstanbul, Ankara, Balıkesir, Muğla, Bursa, Trabzon, Samsun gibi pek çok ile seferi bulunmaktadır.

I.1.2 İzmit Seyahat Taşımacılık İnşaat ve Turizm Hizmetleri Ltd. Şti.

80 İzmit Seyahat,15.8.2008 tarihinde hizmet vermeye başlamıştır. Esas olarak İzmit/Kocaeli- İstanbul hattında faaliyet gösteren firmanın ayrıca Ankara, İzmir, Muğla, Bursa gibi illere de seferleri bulunmaktadır. Türkiye genelinde 100'e yakın bilet satış ofisi bulunan şirket, 50 adet Mercedes özmal araç ve 250 personel ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

I.1.3 Gürkan Turizm Nakliyat İnşaat Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi

90 Şirket 1970 yılında Gürkanlar adıyla kurulmuş ve Kandıra-İzmit arası yolcu taşımacılığına başlamıştır. 1975 yılında Lassa Personel servis taşımacılığına başlayan Gürkanlar servis hizmetini halen sürdürmektedir. Şirket 1992 yılından itibaren Gürkan Turizm adıyla faaliyetlerine devam etmiş olup, 2003 yılında Kandıra-İzmit-Harem arasında seferlere başlamış ve 2005 yılında Türsab A Grubu acenteliğini almıştır.

I.2. İlgili Pazar

09-59/1449-381

1.2.1. İlgili Ürün Pazarı

Şikâyetlerin konusunu, İzmit-İstanbul hattında yolcu taşımacılığı yapan otobüs firmalarının uygulamaları oluşturmaktadır. Bu çerçevede, ilgili ürün pazarı “karayolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı pazarı” olarak belirlenmiştir.

100 1.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

Şikâyete konu eylemlerin İzmit-İstanbul hattında gerçekleştiği göz önüne alınarak, ilgili coğrafi pazar “İzmit/Kocaeli-İstanbul güzergâhı” olarak tespit edilmiştir.

1.3. Yapılan Tespitler ve Deliller

1.3.1. İlgili Pazara İlişkin Bilgiler

İzmit-İstanbul arası taşımacılık hizmeti esas olarak iki ana güzergâhta gerçekleşmektedir: Bunlar, İzmit-Harem Otogarı ve İzmit-Esenler Otogarı güzergâhlarıdır. İzmit'ten taşımacılık hizmeti veren otobüs firmalarından bazıları tek bir güzergâhta faaliyet gösterirken, bazılarının ise her iki otogara da seferi bulunmaktadır. Sektörde “Kocaeli Otobüs firmaları” olarak ifade edilen firmalar arasında, şikâyet edilen teşebbüsler haricinde Asya Tur ve Etap Kooperatifi de bulunmaktadır. Bunlardan Asya Tur, her saat başı İzmit-İstanbul (Esenler) arasında taşımacılık hizmeti vermekte ancak İzmit-İstanbul (Harem) arasında faaliyet göstermemektedir. Etap Kooperatifi ise 06.45 ile 22.45 saatleri arasında 1 saat arayla İstanbul Esenler Otogarı'na sefer düzenlemektedir. Öte yandan, şikâyet edilen firmalardan Gürkan Turizm'in, sadece Harem otogarına, Efe Tur ve İzmit Seyahat'in ise her iki otogara da düzenli seferi vardır. Aşağıdaki tabloda Kocaeli Otobüs Firmaları ve faaliyette buldukları güzergâhlar ile sahip oldukları otobüs sayıları gösterilmektedir:

120 Tablo 1: Kocaeli Otobüs Firmaları

<i>İzmit-İstanbul Harem</i>	<i>İzmit-İstanbul Esenler</i>
<i>Firma Adı</i>	<i>Firma Adı</i>
Efe Tur	Efe Tur
İzmit Seyahat	İzmit Seyahat
Gürkan Turizm	Asya Tur
	Etap Kooperatifi

Tarafların Ulaştırma Bakanlığı'ndan onaylattığı tarifelere göre Kocaeli-İstanbul arası mesafe 108 km'dir.

1.3.2. Taraflardan Elde Edilen Belgeler

1.3.2.1. Efe Tur'dan Elde Edilen Bilgiler

Karayolunda yolcu taşımacılığı yapan Efe Tur tarafından Kuruma gönderilen Ulaştırma Bölge Müdürlüğünden onaylı “Düzenli Yolcu Taşıma Hattı ve Güzergâhı” başlıklı belgeden, bu şirketin İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Bartın, Rize, Zonguldak, Balıkesir, Antalya gibi iller arasında taşımacılık faaliyeti yürüttüğü anlaşılmaktadır.

130 Ulaştırma Bölge Müdürlüğünce 16.9.2009 tarihinde onaylanan ve bu tarihten itibaren 4 ay süre ile geçerli olan ücret tarifesine göre Efe Tur'un Kocaeli-İstanbul arasında uygulayacağı ücret 14,29 TL'dir. Efe Tur'dan edinilen bilet örnekleri

09-59/1449-381

incelendiğinde ise İzmit-İstanbul/Esenler hattında 12 TL ve İzmit-İstanbul/Harem hattında 10 TL'ye taşımacılık hizmeti verildiği görülmektedir. Bu güzergâhtaki bilet bedellerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

Tablo 2: Efe Tur'a Ait İzmit-İstanbul Arasındaki Bilet Örnekleri

GÜZERGAH	FİYAT (TL)	TARİH
İzmit-Harem	10	09.01.2009
İzmit-Harem	10	22.02.2009
İzmit-Harem	10	27.03.2009
İzmit-Harem	10	05.04.2009
İzmit-Harem	10	03.05.2009
İzmit-Harem	10	07.06.2009
İzmit-Harem	10	25.07.2009
İzmit-Harem	10	27.08.2009
İzmit-Harem	10	18.09.2009
İzmit-Harem	10	18.09.2009
İzmit-Harem	10	11.10.2009
İzmit-Esenler	12	09.01.2009
İzmit-Esenler	12	21.02.2009
İzmit-Esenler	12	28.03.2009
İzmit-Esenler	12	03.04.2009
İzmit-Esenler	12	03.05.2009
İzmit-Esenler	12	07.06.2009
İzmit-Esenler	12	25.07.2009
İzmit-Esenler	12	27.08.2009
İzmit-Esenler	12	11.10.2009

Efe Tur'un zaman tarifelerine bakıldığında ise, Esenler-Kocaeli arasında 06.00-22.45 arası her 15 dakikada bir ve tersi istikamette 06.00-23.00 arası her 15 dakikada bir seferi olduğu görülmektedir. Ancak onaylanan zaman tarifesi uygulanmamaktadır. Dosya mevcudu bilgilere göre, Esenler-Kocaeli arasında 06.30-20.30 saatleri arasında her yarım saatte bir ve 21.00-23.00 saatleri arasında ise her saat başı ve tersi istikamette 05.30-19.30 saatleri arasında her yarım saatte bir sefer düzenlendiği tespit edilmiştir. Ayrıca bu seferlerin yanı sıra aynı veya yakın saatlerde Harem-Kocaeli ve Kocaeli-Harem arasında da seferler düzenlenmektedir.

I.3.2.2. İzmit Seyahat'ten Elde Edilen Bilgiler

İzmit Seyahat'in Ulaştırma Bölge Müdürlüğü'ne onaylattığı ve 26.6.2009 tarihinden itibaren 4 ay geçerli olacak ücret tarifesine göre Kocaeli-İstanbul-Esenler arasında uygulanacak ücret 14,29 TL'dir. Yine bu belgeden İzmit Seyahat'in Kocaeli'den Ankara, Balıkesir, İzmir, Bursa gibi illere seferi bulunduğu anlaşılmaktadır. İzmit Seyahat tarafından kesilmiş bilet örnekleri incelendiğinde ise, İzmit-Harem arasında 10 TL ve İzmit-Esenler arasında 12 TL ve de İstanbul-Gölcük arasında 11 TL'lik ücret uygulandığı belirlenmiştir.

09-59/1449-381

Tablo 3: İzmit Seyahat'e Ait İzmit-İstanbul Arasındaki Bilet Örnekleri

GÜZERGAH	FİYAT (TL)	TARİH
Harem- İzmit	10	16.04.2009
Harem- Gölcük	11	18.05.2009
İzmit- Esenler	12	25.06.2009
Esenler- İzmit	12	30.09.2009
Esenler- İzmit	12	08.10.2009
Harem- İzmit	10	08.11.2009

İzmit Seyahat'in 18.9.2009 tarihinden itibaren 4 ay geçerli olacak zaman tarifesine göre, Esenler-Kocaeli arasında 06.30-21.30 saatleri arasında her yarım saatte bir ve 22.00 ve 23.00 saatlerinde ise sadece bir adet seferi bulunduğu; tersi yönde ise, 05.30-21.15 arasında her yarım saatte bir ve sonrasında saat 22.00 ve 23.00'da bir tane seferi bulunduğu görülmektedir. Ayrıca uygulamada bu seferlerin yanı sıra aynı veya yakın saatlerde Harem-Kocaeli ve Kocaeli-Harem arasında da seferler düzenlenmektedir.

1.3.2.3. Gürkan Turizm'den Elde Edilen Bilgiler

Gürkan Turizm'in 30.10.2009 tarihinden itibaren 4 ay geçerli olan ücret tarifesine göre, teşebbüs Kandıra-İzmit ve Esenler arasında taşımacılık hizmeti vermektedir. 108 km olduğu belirtilen İzmit-Esenler güzergâhı için belirlenen ücret 14,29 TL'dir. Ancak hem edinilen biletlerden hem de tarafın internet sitesinde ilan ettiği güzergâhtan, Gürkan Turizm'in, İzmit-Harem arasında faaliyet gösterdiği anlaşılmaktadır. Söz konusu güzergâh şu şekildedir: Kandıra - İzmit Otogar - Kantar (Hastane Yolu) - Halkevi - Kuruçeşme - Çenesuyu - Derince - Tütünciftlik - Yarımca Gişeler - Yeni Sahra - Harem Otogar. Bu bilgilere göre, önaraştırmaya konu diğer iki firma direkt İzmit-Harem ve İzmit- Esenler hattında hizmet verip yol üstünden yolcu almazken, Gürkan Turizm, Kandıra-Harem hattındaki pek çok noktadan yolcu almaktadır. Gürkan Turizm'in Kuruma gönderdiği bilet örneklerine bakıldığında, İzmit-Harem hattında 9 TL ve Kandıra-Harem hattında 12 TL fiyat uygulandığı görülmektedir:

Tablo 4: Gürkan Turizm'e Ait İzmit-İstanbul Arasındaki Bilet Örnekleri

GÜZERGAH	FİYAT (TL)	TARİH
Harem- İzmit	9	26.07.2009
Harem- İzmit	9	26.07.2009
Harem- İzmit	9	26.07.2009
Harem- İzmit	9	26.07.2009
Harem- İzmit	9	27.07.2009
Kandıra- Harem	12	05.08.2009
Kandıra- Harem	12	05.08.2009
Kandıra- Harem	12	05.08.2009
İzmit- Harem	9	14.08.2008
İzmit- Harem	9	14.08.2008

09-59/1449-381

Harem- İzmit	9	26.09.2009
Harem- İzmit	9	26.09.2009
Harem- İzmit	9	26.09.2009
Harem- İzmit	9	26.09.2009
Harem- İzmit	9	26.09.2009
Harem- İzmit	9	30.10.2009
Harem- İzmit	9	30.10.2009
Harem- İzmit	9	30.10.2009
Harem- İzmit	9	30.10.2009
Harem-Kandıra	12	30.10.2009
İzmit- Harem	9	03.11.2009
İzmit- Harem	9	03.11.2009
İzmit- Harem	9	03.11.2009
İzmit- Harem	9	03.11.2009
İzmit- Harem	9	03.11.2009

180 Onaylı zaman tarifesine göre, Gürkan Turizm, Esenler-İzmit hattında 07.00-20.30 arası yarım saatte bir ve 21.00 ve 22.30'da birer adet; tersi istikamette ise, 05.30-07.00 arasında 15 dakikada bir ve 07.00-20.30 arasında yarım saatte bir sefer düzenlemektedir. Dosya mevcudu bilgilere göre, uygulamada, Harem-İzmit ve İzmit-Harem istikametlerinde 07.00-20.30 saatleri arasında her yarım saatte bir sefer bulunmaktadır.

1.4. Değerlendirme

190 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinde, "belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasak" kabul edilmiştir. Rakip teşebbüsler arasındaki rekabeti kısıtlamaya yönelik anlaşma, uyumlu eylem veya teşebbüs birliği kararları, fiyatların rekabetçi seviyenin üstüne çıkması, mal ve hizmet arzının kısılması ve çeşitliliğinin azalması sonucunu ortaya çıkararak piyasanın etkin işleminin önüne geçmek suretiyle toplumsal faydayı azaltmaktadır.

200 Bununla birlikte, rekabet üzerinde etkiye sahip olabilecek davranışlar, gerçekleştirildikleri piyasa yapısı da dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Genel olarak rekabetin yoğun, oyuncu sayısının çok olduğu piyasalarda teşebbüslerin bir araya gelerek fiyat, üretim miktarı gibi hususlarda anlaşmaları zor kabul edilirken; teşebbüs sayısının az, pazara giriş engellerinin yüksek olduğu piyasalarda anlaşmaya varılması ve sürdürülmesinin görece daha kolay olduğu kabul edilmektedir. Dosya konusu uygulamanın gerçekleştiği karayolu taşımacılığı pazarı, az sayıda oyuncunun bulunduğu (İzmit/Kocaeli-İstanbul pazarında faaliyet gösteren 5 adet teşebbüs bulunmaktadır.) ve aktörlerin birbirlerinin davranışlarını gözleyebildiği şeffaf pazarlar olan "oligopol piyasalar" ile benzerlik göstermektedir.

09-59/1449-381

210 Oligopol piyasalarda hem teşebbüs sayısının azlığı hem de pazarın şeffaflığı teşebbüslerin birbirlerinin aldıkları kararları rahatlıkla takip etmesine ve bunlara göre karar almalarına imkân vermektedir. Elde edeceği kârın sadece kendi davranışları değil, rakiplerinin davranışlarına da bağlı olduğunun ve de kendi kararlarının rakiplerini etkileyeceğinin bilincinde olan bir teşebbüs piyasadaki gelişmeleri yakından takip edecek ve gelişmelere kısa sürede uyum sağlamaya çalışacaktır. Bu durum, teşebbüslerin karar alma sürecinde karşılıklı bağımlılıklarını doğuracaktır. Oligopolistik bağımlılık olarak nitelendirilen bu durum, piyasadaki fiyatların da benzer seviyelerde oluşmasına neden olmaktadır. Yani, oligopol pazarlarda gözlenen paralel fiyat artışları her zaman rekabeti kısıtlama amacı veya etkisi olan bir anlaşma, uyumlu eylem veya teşebbüs birliği kararına dayanmayabilmekte, kâr elde etmeyi amaçlayan teşebbüslerin birbirlerinin kararlarına akıllıca ayak uydurmalarının bir sonucu olarak ortaya çıkabilmektedir.

220 Karayolu ile yolcu taşımacılığı pazarı oligopolistik özellikler gösteren bir pazardır. Sektörde fiyatlar rakiplerce rahatlıkla gözlemlenmektedir. Buna ilaveten mal ve hizmet farklılaşmasının az olduğu ve maliyet kalemlerinin benzerlik arz ettiği bu piyasa özellikleri, sektörde rakiplerin fiyatlarının birbirine yakınlaşması üzerinde büyük bir etkiye sahiptir.

230 4054 sayılı Kanun'un rakipler arası anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararlarını yasaklayan 4. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi ve ikinci fıkrası oligopolistik bağımlılığının ihlal olarak kabul edilmediğini şu şekilde belirtmektedir: *"Bir anlaşmanın varlığının ispatlanamadığı durumlarda piyasadaki fiyat değişmelerinin veya arz ve talep dengesinin ya da teşebbüslerin faaliyet bölgelerinin, rekabetin engellendiği, bozulduğu veya kısıtlandığı piyasalardakine benzerlik göstermesi, teşebbüslerin uyumlu eylem içinde olduklarına karine teşkil eder."*

Ekonomik ve rasyonel gerçeklere dayanmak koşuluyla taraflardan her biri uyumlu eylemde bulunmadığını ispatlayarak sorumluluktan kurtulabilir."

Dosya konusu olayda, dilekçelerde şikâyet edilen husus, esas itibariyle, pazardaki üç firma arasında kartel oluşturulduğu, fiyatların aynı olduğu, indirimlerin kaldırıldığı yönündedir. Kuruma 11.11.2009 tarih ve 8065 sayı ile yapılan başvuruda ise İzmit Seyahat ile Efe Tur arasında kartel olduğu, Gürkan Turizm'in ise güzergâhı farklı olduğu için kartel anlaşmasının dışında kaldığı iddia edilmiştir. Dosya kapsamında elde edinilen bilgilerden hareketle, şikâyet edilen firmaların onaylı ücretleri ve uygulamadaki ücretleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

240 Tablo 5: İzmit/Kocaeli-İstanbul Hattında Firmalarca Ulaştırma Bakanlığı'na Onaylatılan ve Uygulanan Ücretler

Firma Adı	Onaylı Ücret (TL)	%30 İndirim Sonrası Onaylı Ücret (TL)	Uygulanan Ücret (TL)		
			Harem	Esenler	Kandıra
Efe Tur	14,29	10,003	10	12	-
İzmit Seyahat	14,29	10,003	10	12	-
Gürkan Turizm	14,29	10,003	9	-	12

Tablodan da görüldüğü üzere firmalar onaylatılan ücretlerden %16-%37 arasında indirimler yaparak hizmetlerinde bu indirimli ücreti uygulamaktadırlar. Öte yandan, dosya mevcudu bilgilerden firmaların zaman zaman kampanyalar düzenledikleri ve

09-59/1449-381

“öğrenci indirim” gibi indirimler uyguladıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca anılan firmaların üyelik kartları da bulunmakta ve kart sahiplerine çeşitli indirimler veya seyahat etikçe bilet kazanma imkânı tanınmaktadır. Tüm bu uygulamalar sonucunda da ücretler tabloda gösterilenlerden farklılaşmaktadır.

250 Öte yandan, teşebbüslerin onaylattıkları ücret tarifesine göre Kocaeli-İstanbul arası 108 km'dir, Ulaştırma Bakanlığı'nın internet sitesinde ise bu mesafe 111 km olarak belirtilmektedir. Her iki durumda da 54 sayılı “Karayolu İle Şehirlerarası Yolcu Taşımacılığı Alanında Uygulanacak Taban Ücret Tarifesi Hakkında Tebliğ” açısından bir farklılık ortaya çıkmamaktadır, zira bu Tebliğ'de 101-115 km arası mesafelerde asgari 10 TL uygulanacağı yönünde bir düzenleme mevcuttur. Buradan hareketle, teşebbüslerin yürürlükteki mevzuata göre zaten hizmet verdikleri Kocaeli-Harem hattında uygulayabilecekleri en düşük fiyatı ve Kocaeli-Esenler hattında ise bu fiyata çok yakın bir fiyatı uyguladıkları anlaşılmaktadır.

260 Nitekim Kocaeli'nde faaliyet gösteren ve iddia konusu kartele taraf olmadıkları belirtilen “Asya Tur” ve “Etap Kooperatifi” de benzer fiyatlar uygulamaktadır. Bunlardan Asya Tur her saat başı 12 TL'ye İzmit-Esenler arasında taşımacılık hizmeti vermekte, ancak İzmit-Harem arasında faaliyet göstermemektedir. Etap Kooperatifi ise 06.45 ile 22.45 saatleri arasında 1 saat arayla Esenler Otogarı'na sefer düzenlemektedir ve ücreti 10 TL'dir. Ayrıca, İstanbul-Kocaeli arasında seferi bulunan, Kocaeli otobüs firmaları arasında olmayan, Metro Turizm'in İstanbul-İzmit güzergâhında bilet fiyatının 12 TL olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla şikâyet konusu otobüs hattında genel olarak 10 TL-12 TL arasında fiyat uygulandığı görülmektedir. Kartele taraf olduğu iddia edilen teşebbüslerin haricindeki diğer teşebbüsler de şikâyet edilen teşebbüslerin uyguladıkları fiyatlara yakın, bazen daha yüksek fiyatlar uygulamaktadırlar. Ayrıca, TCDD de aynı güzergâhta tren bileti için 12 TL bedel talep etmektedir.

270

Tablo 6: İzmit/Kocaeli-İstanbul Hattında Hizmet Veren Tüm Firmalarca Uygulanan Ücretler

Firma Adı	Uygulanan Ücret (TL)		
	Harem	Esenler	Kandıra
Efe Tur	10	12	-
İzmit Seyahat	10	12	-
Gürkan Turizm	9	-	12
Asya Tur	-	12	-
Etap Kooperatifi	-	10	-
Metro Turizm	12	12	-

Fiyatlardaki bu benzerliğin teşebbüsler arası bir anlaşmadan ziyade, temel olarak beş oyuncunun faaliyet gösterdiği oligopol piyasanın şeffaflığı, maliyetlerin birbirine benzerliği ve hizmetlerin fazla farklılaştırılmamasından ileri gelen bir bağımlılık sonucu ortaya çıkması muhtemeldir. Ayrıca Kocaeli-İstanbul hattında demiryolu da alternatif bir taşıma aracı olarak hizmet vermekte ve bu suretle otobüsler üzerinde bir rekabet baskısı yaratmaktadır.

280 Piyasanın yapısal özellikleri ve ilgili olayda kartele taraf olduğu yönünde şikâyet bulunmayan Kocaeli merkezli firmalar ile Kocaeli merkezli ulaştırma hizmeti vermeyen büyük otobüs firmalarının dahi aynı fiyatları uyguluyor olması, piyasadaki

09-59/1449-381

veri maliyet yapısı içerisinde firmalar için rasyonel olan fiyatın zaten şu an uygulanan fiyat olduğu olduğunu göstermektedir.

Yukarıda yer verilen hususlar çerçevesinde, teşebbüslerin fiyatlama kararı verirken, birbirlerinin davranışlarını izlediği ve birbirlerine akıllıca ayak uydurduğu; piyasada oluşan benzer fiyatların tüm bu belirtilen hususlar sonucu ortaya çıktığı neticesine varılmıştır.

İddia konusu olan, sefer saatleri paylaşımı hususunda ise Efe Tur ve İzmit Seyahat'in internet sitelerinde yer alan sefer saatleri incelenmiştir. Esenler ve Harem'den İzmit'e Efe Tur ve İzmit Seyahat saat 20.00'ye kadar her yarım saatte bir sefer düzenlemektedir. Anılan satten sonra ise yalnızca İzmit Seyahat birer saat arayla hizmet vermektedir. Diğer taraftan İzmit-Harem hattında gün içinde iki firmanın beş dakika arayla hizmet verdikleri; ancak akşam 19.35'ten sonra İzmit Seyahat'in hiç seferi olmadığı tüm seferlerin Efe Tur tarafından yapıldığı görülmektedir. Buna karşın, İzmit-Esenler hattında ise, akşam 19.45'ten sonra Efe Tur'un hiç seferi olmadığı ve gece 23.00'a kadarki tüm seferlerin İzmit Seyahat tarafından düzenlendiği göze çarpmaktadır. Bu durum, İzmit'ten İstanbul'a düzenlenen seferlerin akşam saatlerinde paylaşıldığı şüphesini doğurmaktadır. Öte yandan, Gürkan Turizm'in Harem-İzmit ve tersi istikamette 07.00-20.30 saatleri arasında her yarım saatte bir seferi bulunmaktadır. Bir diğer firma olan Asya Tur 07.45'ten itibaren saatte bir İzmit-Esenler arasında taşımacılık hizmeti vermektedir. Etap Kooperatifi ise 06.45 ile 22.45 saatleri arasında 1 saat arayla Esenler Otogarı'na sefer düzenlemektedir. Aşağıdaki tabloda, rekabetçi endişe doğurabileceği düşünülen, İzmit-İstanbul hattının akşam saatlerindeki seferleri gösterilmiştir:

Tablo 7: İzmit/Kocaeli-İstanbul Hattında Faaliyet Gösteren Firmaların Sefer Saatleri

İzmit-Harem	Firma Adı			İzmit-Esenler	Firma Adı			
	Efe Tur	İzmit Seyahat	Gürkan Turizm		Efe Tur	İzmit Seyahat	Asya Tur	Etap Koop.
Sefer Saatleri	05.55-19.30 her yarım saatte bir	06.00-19.35 her yarım saatte bir	07.00-19.30 her yarım saatte bir	05.30.19.15 her yarım saatte bir	05.35-19.20 arası her yarım saatte bir	07.45-18.45 arası saatte bir	06.45-18.45 arası saatte bir	
	19:55		20.00	19.45	20:00	19.45	19.45	
	20:25		20.30		20:30		20.45	
	20:55				21:00		21.45	
	21:25				21:30		22.45	
	22:25				22:00			
	23:25				22:30			
				23:30				

Tablodan da görüldüğü üzere, akşam saat 19.55-20.00'den sonra Efe Tur yalnızca Harem'e, İzmit Seyahat ise yalnızca Esenler'e sefer düzenlemektedir. Ancak, tarafların bu sefer saatlerini anlaşarak düzenledikleri yönünde bir bulguya

09-59/1449-381

310 rastlanmamıştır. Ayrıca, talebin en yüksek olduğu sabah saatleri ve 17.30-19.00 gibi iş çıkışı saatlerinde her firmanın sefer düzenlediği görülmektedir. Paylaşıldığı iddia edilen saatlerde sefer sayısı, 6-7 adettir, ki bu da firmaların toplam seferlerinin %17-21'ni oluşturmaktadır. İlâveten, bu saatlerde şikâyet konusu olmayan teşebbüslerin bazılarının sefer düzenleyip bazılarının düzenlemediği belirlenmiştir.

J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve dosya kapsamına göre; dosya konusu iddialara ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikâyetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.